

О. Д. Кузнецова

доктор філологічних наук (з журналістики), професор
професор кафедри журналістики та засобів масової комунікації
e-mail: o.d.kuznetsova@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9596-1386
Національний університет «Львівська політехніка»
вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, Україна, 79000

ТЕЛЕВІЗІЙНА ЕКОЛОГІЧНА ПРОСВІТА ТРЕВЕЛ-ШОУ «ОРЕЛ І РЕШКА. ЧУДО СВІТУ» 2020 Р. – ПЕРШОГО ПІВРІЧЧЯ 2021 Р.

Мета дослідження – сприяти поліпшенню якості телевізійної екологічної просвіти, формуванню екологічного світогляду, екологічної культури телеглядачів.

Методологія. Методологічну основу дослідження становлять види наукового аналізу контенту телепередач «Орел і Решка. Чудо світу» 2020 р. – першого півріччя 2021 р. про зарубіжні національні парки, а саме: системний аналіз, контент-аналіз, порівняння, синтез. Використано описовий метод для показу ролі, функцій, значення національних природних парків в екологічній просвіті тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу». Контент-аналіз допоміг виявити види екотуризму, специфіку методів телевізійної екопросвіти. Завдяки зіставленню статистичних даних трьох півріч досліджуваного періоду виявлено тенденції екологічної просвіти.

Результати. Екологічне просвітництво в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» – це наочне екологічне інформування, виховання, формування екологічної культури телеглядачів на фоні вражаючих ландшафтів, унікальної флори, фауни для формування екологічної культури телеглядачів.

У випусках тревел-шоу показано закордонні подорожі до 5 заповідників, 20 національних парків усіх континентів, що перебувають під охороною ЮНЕСКО.

Закордонні національні парки відтворені в телепередачі як унікальна природоохоронна територія, пристосована для різних видів екотуризму, екологічного просвітництва, що має особливу екологічну, наукову, історико-культурну, рекреаційну цінність, де діють музеї, оглядові ділянки, місця для екстремального спорту та екстремальних розваг.

Новизна дослідження полягає в предметі відтворення – екологічній просвіті тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» 2020 р. – першого кварталу 2021 р.; нових об'єктах дослідження – національних парках як охоронних територіях; новій функції – показу захисту довкілля від заміщення, надмірної експлуатації, шкідливого впливу масового туризму, особливостей телевізійного інфотейнмента як поєднання екологічного інформування з реабілітаційною й розважальною функціями під час занять екстремальним спортом чи розвагами на території національних парків.

Ключові слова: екологічна просвіта, екологічний світогляд, екологічна культура, тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу», інфотейнмент, національні парки.

I. Вступ

Сучасна телевізійна екологічна просвіта – один з актуальних, важливих напрямів сучасного телебачення, що формує екологічну свідомість, екологічну культуру. В умовах глобальної екологічної кризи, катастрофічних аномалій погоди, що загрожують здоров'ю, існуванню людей, тварин і рослин, зростає попит на телевізійну екологічну інформацію, що зумовлює злободенність дослідження екологічної просвіти щодо закордонних національних природних парків як охоронних об'єктів довкілля в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» 2020 р. – першого півріччя 2021 р.

Дослідниця Є. Брюховецька аргументує важливість висвітлення в масмедіа екологічних проблем навколишнього середовища [1]. Медіаекологію, екологію довкілля, їх взаємовплив в умовах глобалізації та вплив масмедіа на поведінку людей в екологічному аспекті розглядає доцент М. Кіца [3]; в іншій своїй статті «Медіаекологія – еконоосфера – екологія довкілля: взаємовплив в умовах глобалізації» авторка окреслює напрями й визначає тенденції розвитку медіаекології [4]. Як щоденні українські газети «Урядовий Кур'єр», «День», «Голос України», «Газета по-українськи», «Україна Молода» відображають процеси збереження чи забруднення природи, вивчала науковиця О. Ковальчук [5]. У праці «Екологічна журналістика: функціональні аспекти»

дослідниця Т. Руда аналізує інформаційну, просвітницьку, організаційну та контролюючу функції екологічної журналістики України [6].

Як бачимо з аналізу наукових праць, екопросвіта в телепередачах «Орел і Решка. Чудо світу» про національні парки, заповідники як об'єкти охорони довкілля, засоби формування екологічної культури не вивчена, що актуалізує наше дослідження.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета дослідження – сприяти поліпшенню якості телевізійної екологічної просвіти, формуванню екологічного світогляду, екологічної культури телеглядачів.

Завдання: виявити випуски тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу», що показують зарубіжні національні парки, заповідники, формуючи наукові екологічні знання, погляди, переконання, відповідальне ставлення до природи; диференціювати види екотуризму та їх просвітництво в телевипусках «Орел і Решка»; для наочності відобразити зібрану й систематизовану інформацію в таблиці; на основі порівняльного аналізу статистичних даних за три півріччя, а саме перше, друге півріччя 2020 р. та перше півріччя 2021 р.; виявити тенденції: динаміку, спад чи стабільність у телевипусках; показати участь ведучих у цікавих практичних природоохоронних заходах, осмислити телевізійне відтворення створеної інфраструктури для забезпечення оглядовості на об'єктах охорони природи; розкрити особливості зосередження уваги телеглядачів на унікальних ділянках природи національних парків, заповідників, щоб привернути увагу телеглядачів до проблем охорони довкілля, раціонального природокористування, екологічної безпеки; розкрити особливості методу інфотейнменту, що поєднує телевізійну екопросвіту та показ гострих відчуттів ведучих під час рекреації на природних об'єктах і від екстремального спорту чи розваг у закордонних національних парках; показати просвітницьку роль телевипусків про національні парки у формуванні екологічної свідомості, екологічної культури й екологічних вчинків.

Методологічну основу дослідження становлять різні види аналізу контенту телепередач «Орел і Решка. Чудо світу» 2020 р. – першого півріччя 2021 р., де йдеться про національні парки в країнах зарубіжного туризму. Формулювання, аргументацію теоретико-методологічних положень, висновків здійснено за допомогою загальнонаукових і спеціальних методів: системного, контент-аналізу, порівняння, типології, синтезу. Використано описовий метод для показу ролі, функцій, значення національних природних парків в екологічній просвіті тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу». Метод контент-аналізу допоміг виявити види екотуризму, специфіку відтворення екологічної просвіти, роботи тележурналістів в складних природних, ландшафтних умовах. Метод зіставлення цифрових даних за три півріччя досліджуваного періоду дав можливість осмислити екологічну просвіту в національних природних парках у тревел-шоу.

III. Результати

У тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» за досліджуваний період виявлено екопросвіту щодо двох основних типів природоохоронних територій: заповідників та національних парків у закордонних туристичних подорожах з великою перевагою останніх.

Статус природного заповідника передбачає повну заборону на його території господарської, екскурсійної діяльності, однак в окремих зарубіжних природних заповідниках якусь частину держава визнає як національний природний парк, де дозволено природний туризм. Лише в 6 з 52 випусків тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» показано *природні заповідники* – державні природоохоронні, науково-дослідні установи, створені для збереження унікальних ландшафтів, флори, фауни, вивчення природних процесів, явищ та розробки наукових засад їх охорони.

Національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами державного й світового значення для збереження, відтворення, ефективного використання природних комплексів та об'єктів, що мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню й естетичну цінність.

У 19 телевипусках показано, як у національних природних парках поєднують екопросвіту з екологічним туризмом, відпочинком, рекреацією, екстремальним спортом, екстремальними розвагами ведучих.

У тревел-шоу для екологічної просвіти телеглядачів показано, як у зарубіжних національних парках, заповідниках прокладені туристичні маршрути для екологічного електричного транспорту («Південний Казахстан» (05.12.20)), облаштовані екологічні стежки («Каппадокія. Туреччина» (26.09.20)), музеї природи («Золото Лас-Медулас. Іспанія» (19.06.21)), метро на біогазі («Вершина Монтерея» (27.03.21)), цікаві науково-природні центри («Мертве море. Ізраїль» (29.03.20)), реабілітаційні центри для звірів («Кіліманджаро. Танзанія» (22.03.20)); історико-культурні об'єкти, зокрема, піраміди майя («Земля індіців. Мексика» (20.03.21)); підземне місто, печерна церква («Каппадокія. Туреччина» (26.09.20)), обладнані спеціальні оглядові майданчики («Плитвицькі озера» (10.10.20); «Мідний каньйон. Мексика» (17.10.20)); «Водопад Вікторії. Замбія» (19.12.20)).

Телевипуски «Орла і Решки. Чудо світу» показують різні сектори національних природних парків: облаштовані пішохідні туристичні стежки в національних парках, що відображають *пішохідний екотуризм* («Каппадокія. Туреччина» (26.09.20), «Замок Попелюшки. Німеччина» (19.12.20),

і водночас у цьому випуску показано *кінний туризм*, коли карету з туристами везе пара коней); відтворено оглядові пейзажні автомобільні туристичні дороги, що відображають *автомобільний екотуризм* («Кіліманджаро. Танзанія» (22.03.20)); гірські ландшафти надзвичайної краси відображають *гірський екотуризм* («Гора Маттерхорн. Швейцарія» (22.05.21), «Дорога вулканів. Еквадор» (27.02.21), «Замок Попелюшки. Німеччина» (19.12.20); природні водні процедури ведучих і відповідно відображення *рекреаційного екотуризму* («Колодязі майя. Мексика» (24.10.20); різноманітні паркові екстремальні спортивні випробування ведучих телевипуску відображають *екстремальний екотуризм* («Дорога вулканів. Еквадор» (27.02.21), «Кіліманджаро. Танзанія» (22.03.20); історико-культурні пам'ятки, унікальні архітектурні споруди на території національного природного парку відображають *історико-культурний екотуризм* у випусках: «Храми Камбоджі» (19.01.20), «Князівство Андора» (17.05.21), «Мон-Сен-Мишель. Франція» (21.11.20), «Замок Попелюшки. Німеччина» (19.12.20); духовно-релігійні ділянки, монастирі в горах, діючі храми, видовбані в скелях, унікальні церкви в печерах, чим відображають *духовно-релігійний екотуризм* («Шлях святого Іоакова» (29.05.21), «Монастир Монсерат. Іспанія» (05.06.21), «Олімп і Метеори. Греція» (07.11.20)).

Для порівняльного аналізу, виявлення тенденцій розглянемо екологічну просвіту на базі національних парків окремо за три півріччя: два 2020 р. й одне 2021 р. За перше півріччя 2020 р. національні природні парки показані в дев'яти телевипусках «Орел і Решка. Чудо світу».

Так, у випуску «Великий бар'єрний риф. Австралія» (05.01.20) – його частина, що перебуває під захистом Морського національного парку, який включений до списку Всесвітнього природного спадку ЮНЕСКО [2]. Телеглядач у цьому випуску бачить екологічні проблеми коралових рифів через недбале рибальство, туризм та косаток.

У випуску «Австралійська пустеля. Австралія» (12.01.20) – пустеля Сімпсон як основна частина національного парку Улуру-Ката-Тьюта, відомого священною для місцевих жителів монолітною горою Улуру, якій понад 500 мільйонів років, що залежно від погоди змінює свій колір з переважанням цегляних і червоних відтінків. Для безпеки туристів гору Улуру закрили для сходження туристів як небезпечну через високу температуру, що сягає тут 47 градусів за Цельсієм.

У передачі «Північне сьйво. Норвегія» (12.03.20) – Полярний природний зоопарк, де живуть дикі вовки, полярні лиси, рисі, олені, лосі й ведмеді. Увагу телеглядачів зосереджено на розповіді про майже знищених у 60-х рр. минулого століття полярних вовків і зростанні популяції в наш час завдяки дбайливому догляду у вольєрі, куди зайшла спеціально психологічно підготована працівником парку телеведуча випуску Ліна Астровська, де її облизував і цілував вовк.

З почвальною метою телеглядачам у випуску «Кіліманджаро. Танзанія» (22.03.20) показано невідале проникнення без вхідного квитка ведучої Аліни Астровської на територію національного парку Кіліманджаро, що входить до Списку об'єктів світового природного спадку ЮНЕСКО.

У телевипуску відображено, як для збереження унікального екологічного комплексу Кіліманджаро та забезпечення безпеки альпіністів адміністрація національних парків Танзанії встановила суворий порядок, правила сходжень на вершину. На всіх маршрутах сходження є офіційні біваци, де вимагають дотримуватися чистоти, на деяких є джерела води.

У випуску «Мертве море. Ізраїль» (29.03.20) – національний парк Ейн-Геді, до якого також належать: каньон, монументальні гори, мальовничі водоспади, печера й прилегла до моря пустеля, найбільше показано, як люди оздоровлюються: купаються, мажуть себе лікувальною грязю Мертвого моря, засмагають.

Випуск «Мідний каньйон. Мексика» (17.10.20) приділяє увагу однойменному національному парку, де на скелі в готелі з видом на каньйон поселилася ведуча Василина, на веранді вражають підвішені поїлки для калібрі. Ведучий Антон зупинився в машині на оглядовому майданчику з прекрасними видами каньйону. На одній вершині в парку екстремальних розваг, куди Василина добиралася фунікульором канатною дорогою в 3 км, ходила екстремальними канатними дорогами, летіла на найдовшому в світі зіплайні довжиною 2600 м і спускалася 48 м по канату, весело пройшла «пекельними стежками» з металевих канатів та стрибала з тарзанки. Антон познайомився з бігунами тарамуарами, що живуть у маленьких дерев'яних хібарах на краю гори.

У першому півріччі 2020 р. в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» виявлено просвітницький показ таких видів екотуризму: *морський* – у випусках «Великий бар'єрний риф» (05.01.20), «Мертве море» (29.03.20), *пустельний* – у випусках «Австралійська пустеля» (12.01.20), «Пустеля Сахара» (01.03.20), *гірський* – у випусках «Кілімаджаро» (22.03.20), «Монблан» (26.04.20), «Мідний каньйон. Мексика» (17.10.20).

У другому півріччі 2020 р. чотири телевипуски відображають національні парки, два – заповідники. Зокрема, випуск «Гора Арарат. Туреччина» (03.10.20) відтворює гірські красиви однойменного національного парку, в якому основними пам'ятками є Великий і Малий Арарат. Великий Арарат – найвища гора Європи. На її вершині – найбільший льодовик Туреччини. Тут завжди небезпечно, навіть звичайні звуки від підскакування кіз, гучний крик або інші звичні звуки можуть викликати лавину з уламків скель.

Випуск «Плитвицькі озера. Хорватія» (10.10.20) показує однойменний національний парк – єдину свого роду екосистему в Європі, схильну до самовідновлення й природного розвитку, не зачеплену людською діяльністю. Телеглядачів вражають красиві карстові озера всіх відтінків бірюзи, смарагду й аквамарину, що розміщені каскадом; грандіозні водоспади. Увагу туристів приваблюють реліктові хвойні, букові ліси, що вже тисячі років ховають озера; красиві печери, мальовничі хребти, вкриті буйною рослинністю. Для відвідування туристами відкрита лише незначна безпечна частина національного парку з туристичними стежками і вказівниками. Навіть на дозволений території заборонено купатися, ловити рибу, розводити багаття, влаштовувати пікніки, спускати з повідка собак тощо.

Випуск «Колодязі майя. Мексика» (24.10.20) дістав назву від незвичних ям у джунглях з прісною водою, невеликих озер тисячолітньої давності, іноді з маленькими річками. Телеглядачам радять відвідувати такі колодязі майя під наглядом гіда. У цьому випуску показано рекреаційний туризм: ведуча Василина Хвостова купалася в сеноті, а ведучий Андрій Зайцев відвідав Темаскаль, традиційну індійську парну.

У випуску «Західний Казахстан» (05.12.20) показано в пустелі на березі Каспійського моря місто Актау, яке називають нафтовою столицею Казахстану. Для збереження природи плато Устюрт, рідкісних видів фауни й флори діє Устюртський заповідник. У випуску показано, як у пустелі ведучий Антон Зайцев побував біля гір Бакти, Шеркала.

Найменший за площею національний парк Зімбабве «Водоспад Вікторія» (13.12.20) розташований на водоспаді Вікторія і є під охороною ЮНЕСКО, у випуску «Водоспад Вікторія» (19.12.20) показано його обезвожування в сухий сезон, слабкий напір води водоспаду, розміщеного на кордоні Замбії та Зімбабве. У 2020 р. рівень води водоспаду Вікторія досягнув найнижчого рівня за останні 25 років.

У другому півріччі 2020 р. в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» виявлено показані такі види екотуризму: *морський* – у випуску «Пролив Босфор» (10.10.20), *гірський* – у випуску «Мідний каньйон» (17.10.20), *пляжний* – у випуску «Пляжі Домінікани» (31.10.20), *острівний* – у випусках «Острів Санторіні» (14.11.20), «Острів Мон-Сен-Мішель» (21.11.20), «Острів Мадейра» (12.12.20), *пустельний* – у випуску «Західний Казахстан» (05.12.20).

Екологічна просвіта в першому півріччі 2021 р. відбувається в 9 національних природних парках, 3 заповідниках і застерігає від засмічення, надмірної експлуатації, іншого шкідливого впливу людей.

У центрі телевипуску «Орел і Решка. Чудо світу» «Південний Казахстан» (02.01.21) – національний природний парк «Чарин», зокрема каньйоноподібна долина, віялоподібна дельта річки, прилеглі ділянки пустелі. Цей природний комплекс вражає туристів загадковими, сюрреалістичними пейзажами, потребує захисту від споруд Мойнакської гідроелектростанції, що порушують природний водний режим річки, негативно впливають на реліктовий ясеневий гай, знижують рівень ґрунтових вод.

У телевипуску показано, але не названо національний парк «Алтин Емель» в Алматинській області Казахстану, де є унікальні рослини, звірі та знамениті пам'ятники природи: «Співаючий бархан», гірські масиви Актау й Катутау, мінеральні термальні джерела з лікувальною водою. Відображено у випуску та не названо національний парк «Кольсайські озера» в Алматинській області, що багаті унікальними ландшафтами. Озера оточують гори, альпійські луки, де ростуть практично всі види рослин. На озері Кальсай ведуча катається на катамарані. Тут також розташована одна з найзагадковіших і красивих водойм – озеро Каїнди, з якого визирають могутні стовбури ялинок.

У випуску «Біла пустеля. Бразилія» (06.03.21) показано на березі Атлантичного океану Білу пустелю в національному парку Ленсойш Мараньєнсеш на самому екваторі, де спека вище від 30 градусів і практично немає ніякої рослинності, лише сліпучі білі дюни через унікальний з прозорого, круглого кварцу пісок, що виблискує, як діамант.

У сезон дощів серед білих дюн виникають озера з прісною водою до 3 м глибини, в яких можна купатися. Є лагуни тимчасові, а є постійні, поіменовані: Червона лагуна, Синя лагуна, Лагуна на чайок. Між липнем і вереснем у Білій пустелі – пляжний сезон для туристів.

Щоб не загубитися в Білій пустелі, туристам рекомендують пересуватися з досвідченим гідом. Для збереження екологічного балансу місцевості в Білу пустелю заборонено заїжджати приватним авто. Тут дозволено їздити на велосипеді чи сендборді – дощі для катання з піщаних дюн.

У випуску «Пантанал. Бразилія» (13.03.21) показано національний парк Пантанал-Мату-Гросу на найбільш заболоченій території світу, що вважають одним з найбільших заповідників світу та є об'єктом Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО. На Пантаналі – постійно змінюється ландшафт: у сезон дощів це озера-болота, де більша частина землі під водою, у засушливі місяці виникають невеликі острови, слабосолені озерця. Паводки у вологий літній сезон чергуються із зимовими засухами. Пантанал називають екологічним раєм для збереження звірів і рослин, що зникають. Найбільшою перешкодою збереження довкілля Пантанала є пожежі.

У випуску «Каньйон Чикамоча. Мексика» (10.04.21) показано другий за величиною у світі каньйон на території національного парку Чикамоча, що входить до Списку всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО в статусі природного й культурного ландшафту. Його красу телеглядачі спостерігали з ведучим з фунікулеру канатної дороги над каньйоном довжиною 6,4 км.

У випуску «Острови Зеленого мису. Кабо-Верде» (15.05.21) показано національний парк Фогу на острові Фогу з найвищим діючим вулканом серед вод Атлантики, незвичні пляжі із чорного вулканічного піску. На найкрасивішій частині «столичного» острова Сантьягу – національний парк Сієрра де Малагуєта, куди входить гірський хребет, що перетинає острів, та звивиста дорога, що піднімається на вершину й спускається до північного берега острова.

У випуску «Золото Лас-Медулас. Іспанія» (19.06.21) показано однойменний національний природний парк, що внесений до списку всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО. Телеглядачів вражає ландшафт помаранчевих схилів Лас-Медулас, майже вертикально зруйнованих інтенсивним видобуванням золота гідравлічним способом у відкритих кар'єрах і шахтах.

У випуску «Князівство Андора» (17.05.21) – маленька держава в Піренеях, розташована між Францією та Іспанією, з комфортними й екологічними умовами для життя: теплим кліматом, чистим гірським повітрям і найвищим показником тривалості життя в світі – 83,5 року. З трьох природних парків Андори в телевипуску показано місця національного парку Комапедроса.

У першому півріччі 2021 р. в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» виявлено показані з просвітницькою метою такі види екотуризму: *озерний* – у двох випусках: «Озеро Вікторія» (16.01.21), «Озеро чотирьох каньйонів» (26.06.21), *гірський* – у чотирьох випусках: «Гора Матерхорн» (22.05.21), «Дорога вулканів» (27.02.21), «Каньйон Чикамоча» (10.04.21), «Вершини Монтерея» (27.03.21), *пустельний* – у двох випусках: «Біла пустеля» (06.03.20), «Пустеля Чіуауа» (03.04.21), *острівний* – у випуску «Острови Зеленого мису» (15.05.21), *гірський* – у трьох випусках: «Князівство Андора» (17.05.21), «Сванські башти» (12.06.21), «Золото Лас-Медулас» (10.06.21).

Кількісний аналіз природоохоронних об'єктів у телепередачі «Орел і Решка. Чудо світу» виявив серед 52 досліджених телепередач 20 національних парків, 5 заповідників, 3 реабілітаційні центри, 1 науково-дослідницький центр. Виявлено тенденцію зростання екологічної просвіти тревел-шоу за роками: якщо в 2020 р. показано 9 національних парків, 3 заповідники; то лише в першому півріччі 2021 р. – 11 національних парків і 4 заповідники.

Випуски телепередачі «Орел і Решка. Чудо світу» 2020 р. – першого півріччя 2021 р. проводять екопросвіту на природоохоронних територіях вісімнадцяти зарубіжних країн на шести континентах (табл. 1).

Таблиця 1

**Об'єкти охорони довкілля в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу»
2020 р. – першого півріччя 2021 р.**

№ з/п	Назва випуску тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу»	Країна	Дата виходу телепередачі	Континент	Вид екологічного об'єкта: національний парк (Н) заповідник (З)	Центри: реабілітаційний – Р, дослідницький – Д
1	Великий бар'єрний риф	Австралія	05.01.20	Океанія	Н	
2	Австралійська пустеля	Австралія	12.01.20	Океанія	Н	
3	Північне саяво Ч. 2	Норвегія	12.03.20	Європа	Н	Д
4	Кіліманджаро	Танзанія	22.03.20	Африка	Н	
5	Мертве море	Ізраїль	29.03.20	Азія	Н	Д
6	Гора Арарат	Туреччина	03.10.20	Азія	Н	Д
7	Плитвицькі озера	Хорватія	10.10.20	Європа	Н, З	Р
8	Мідний каньйон	Мексика	17.10.20	Америка	Н	
9	Колодязі майя	Мексика	24.10.20	Америка	Н	
10	Західний Казахстан	Казахстан	05.12.20	Азія	З	
11	Південний Казахстан	Казахстан	02.01.21	Азія	Н – три	
12	Біла пустеля	Бразилія	06.03.21	Америка	Н	
13	Пантанал	Бразилія	13.03.21	Америка	Н, З	
14	Каньйон Чикамоча	Мексика	10.04.21	Америка	Н	
15	Чудеса Гондурасу	Гондурас	01.05.21	Америка	Н	
16	Князівство Андора	Андора	16.05.21	Європа	Н	
17	Острови Зеленого мису	Кабо-Верде	17.05.21		Н – два	
18	Золото Лас-Медулас	Іспанія	19.06.21	Європа	Н, З	
19	Озеро чотирьох кантонів	Швейцарія	26.06.21	Європа	З	

IV. Висновки

Телевипуски про національні парки зарубіжних країн показують максимальну гнучкість щодо балансу між розвитком екотуризму й збереженням природи. Тревел-шоу «Орел і Решка» інформує про стан повітря, атмосфери, води, ґрунту, землі, ландшафтів, біологічного різноманіття, рослин, тварин, що перебувають під загрозою зникнення в європейському чи світовому масштабі та застерігає щодо безпеки не тільки серед диких звірів, а й серед місцевих жителів, що є важливим і впливає на вибір зарубіжної подорожі.

Екологічна просвіта телепередач «Орел і Решка. Чудо світу» формує в телеглядачів об'єктивне ставлення до довкілля, фізичну, психологічну потребу в спілкуванні з природою для пізнання, оздоровлення; переконує в необхідності збереження природи, розвиває вміння та навички екологічно доцільної поведінки, навчає здорового способу життя, послаблює психологічне навантаження телеглядачів.

Екологічну просвіту в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» показано як інструмент екологічного поінформування телеглядачів щодо важливості підтримання біорізноманіття, захисту, збереження природної спадщини.

Екопросвіта тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» спрямована на формування екологічного світогляду, поведінки туристів на природі, сприяє розширенню й розповсюдженню знань про національні парки, заповідники зарубіжних країн; показує захист природної, культурної спадщини, ландшафтів; популяризує волонтерську підтримку реабілітаційних, науково-дослідницьких центрів як структурних підрозділів охоронних природних територій.

У випусках тревел-шоу показано телевізійну екологічну просвіту щодо національних парків під час різних видів екологічного туризму, збереження біологічної різноманітності, досягнення гармонії людини й природи. Таким чином, екологічна просвіта тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» формує екологічні знання, екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічну етику, екологічну культуру телеглядачів.

Одержані результати можна використати для подальшого вивчення екологічної просвіти в ЗМІ, коригування, удосконалення діяльності тележурналістів, які висвітлюють екологічні теми.

Список використаної літератури

1. Брюховецька Є. В. Важливість висвітлення у ЗМІ екологічних проблем навколишнього середовища. *Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми науки і практики-2021* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : ФМВ, 2021. С. 405–411.
2. Hopley D., Smithers S. G., Parnell K. *The Geomorphology of the Great Barrier Reef: Development, Diversity and Change*. North Queensland : Cambridge University Press, 2007. 532 p.
3. Кица М. О. Медіаекологія – еконоосфера – екологія довкілля: синонімічність понять в умовах глобалізації. *Діалог: медіа-студії*. 2014. Вип. 18–19. С. 216–222.
4. Кица М. О. Медіаекологія – еконоосфера – екологія отружающей среды: взаимодействие в условиях глобализации. *Экологическая журналистика* : сб. статей / под ред. А. В. Давыдовой, А. С. Смоляровой. Санкт-Петербург, 2011. С. 61–67.
5. Ковальчук О. Екологічна проблематика в загальноукраїнських газетах: спільне та відмінне. *Український інформаційний простір*. 2020. № 6. С. 72–82.
6. Руда Т. О. Екологічна журналістика: функціональні аспекти. *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах*. 2016. Вип. 6. С. 29–33.

References

1. Briukhovetska, Ye. V. (2021). Vazhlyvist vysvitlennia u ZMI ekolohichnykh problem navkolyshnoho seredovishcha [The importance of covering environmental issues in the media], *Suchasni mizhnarodni vidnosyny: aktualni problemy nauky i praktyky-2021*, materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi [Modern international relations: current issues of science and practice-2021, Proceedings of the International Scientific and Practical Conference]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Hopley, D., Smithers, S. G., & Parnell, K. (2007). *The Geomorphology of the Great Barrier Reef: Development, Diversity and Change*. North Queensland [in English].
3. Kitsa, M. O. (2014). Mediaekologiya – ekonoosfera – ekologiya dovkillia: synonimichnist poniat v umovakh globalizatsii [Media ecology - eco noosphere - environmental ecology: synonymy of concepts in the context of globalization]. *Dialog: media-studii*, 18–19 [in Ukrainian].
4. Kitsa, M. O. (2011). Mediaekologiya – ekonoosfera – ekologiya okruzhayushey sredyi: vzaimovliyanie v usloviyah globalizatsii [Media ecology - eco noosphere - environmental ecology: interaction in the context of globalization]. *Ekologicheskaya zhurnalistika* : sb. statey. Sankt-Peterburg [in Ukrainian].

5. Kovalchuk, O. (2020). Ekologichna problematyka v zagalnoukrainskykh gazetakh: spilne ta vidminne [Environmental issues in all-Ukrainian newspapers: common and different]. *Ukrainskyi informatsiynyi prostir*, 6 [in Ukrainian].
6. Ruda, T. O. (2016). Ekolohichna zhurnalistyka: funktsionalni aspekty [Environmental journalism: functional aspects]. *Masova komunikatsiia u hlobalnomu ta natsionalnomu vymirakh*, 6, 29–33 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.11.2021.

Received 03.11.2021.

Kuznetsova E. Environmental Education by TV Travel Show «Heads and Tails. Wonders of the World» 2020 – First Half of 2021

Purpose of the study: to contribute to improving the quality of environmental education by television for the formation of an environmental outlook, environmental culture of TV viewers.

Methodology. The methodological basis of the research was formed by the types of scientific analysis of the content of the TV programs «Heads and Tails. Wonder of the World» 2020 – the first half of 2021 about foreign national parks, especially: system analysis, content analysis, comparison, synthesis. A descriptive method was used to show the role, functions, and significance of national natural parks in environmental education of the travel show «Heads and Tails. Wonders of the World». Content analysis helped to identify the types of ecotourism and specific methods of television environmental education. The method of comparing statistical data for the three semesters of the research period helped to identify trends in environmental education.

Results. Environmental education in the travel show «Heads and Tails. Wonders of the world» is a demonstration of impressive landscapes, unique flora and fauna as a visual environmental education for education and formation of an ecological culture of TV viewers. The issues of the travel show «Heads and Tails. Wonders of the World» covered foreign travels to 5 reserves, 20 national parks of all continents which are protected by UNESCO as outstanding natural values of humanity, where the presenters really and financially contribute to the conservation of animals.

Foreign national parks are described as unique nature conservation areas adapted for various types of ecotourism, environmental education, which have special cognitive, scientific, historical, cultural, recreational value, where museums, observation platforms, places for extreme sports and extreme entertainment are located.

The novelty of the research is in a new subject of reproduction – environmental education of the travel show «Heads and Tails. Wonders of the World» 2020 – the first half of 2021; new objects of research – national natural parks as protected areas, showing the protection of the environment from clogging, excessive exploitation, the harmful effects of mass tourism, the peculiarities of television infotainment as a combination of ecological and cognitive function, with rehabilitation and entertainment during extreme sports, extreme entertainment on the territory national parks.

Key words: environmental education, environmental outlook, environmental culture, travel show «Heads and Tails. Wonders of the World», infotainment, national parks.

Кузнецова Е. Д. Телевизионное экологическое просвещение тревел-шоу «Орел и решка. Чудеса света» 2020 г. – первого полугодия 2021 г.

Цель исследования – способствовать улучшению качества телевизионного экологического просвещения, формированию экологического мировоззрения, экологической культуры телезрителей.

Методология. Методологическую основу исследования составили виды научного анализа контента телепередач «Орел и Решка. Чудо света» 2020 г. – первого полугодия 2021 г. о зарубежных национальных парках, а именно: системный анализ, контент-анализ, сравнение, синтез. Использованы описательный метод для показа роли, функций, значения национальных природных парков в экологическом просвещении тревел-шоу «Орел и Решка. Чудеса света». Контент-анализ помог выявить виды экотуризма, специфику методов телевизионного экопросвещения. Метод сопоставления статистических данных трех полугодий исследуемого периода помог выявить тенденции экологического просвещения.

Результаты. Экологическое просвещение в тревел-шоу «Орел и Решка. Чудеса света» – это показ впечатляющих ландшафтов, уникальной флоры, фауны для формирования экологической культуры телезрителей.

В выпусках тревел-шоу «Орел и Решка. Чудеса света» отражены зарубежные путешествия в 5 заповедников, 20 национальных парков всех континентов, находящихся под охраной ЮНЕСКО.

Зарубежные национальные парки воспроизведены как уникальная природоохранная территория, приспособленная для разных видов экотуризма, что имеет особую познавательную, научную, историко-культурную, рекреационную ценность, где действуют музеи, обзорные площадки, места для экстремального спорта и экстремальных развлечений.

Новизна исследования заключается в предмете воспроизведения – экологическом просвещении тревел-шоу «Орел и Решка. Чудеса света» 2020 г. – первого полугодия 2021 г.; новых объектах исследования – национальных природных парках как охранных территорий, новых функциях: показа защиты окружающей среды от засорения, чрезмерной эксплуатации, вредного влияния массового туризма, особенностей телевизионного инфотейнмента как сочетания экологическо-познавательной функции, с реабилитационной и развлекательной во время занятий экстремальным спортом, экстремальными развлечениями на территории национальных парков.

Ключевые слова: экологическое просвещение, экологическое мировоззрение, экологическая культура, тревел-шоу «Орел и Решка. Чудеса света», инфотейнмент, национальные парки.